

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. III. Fit satis argumento ex præcisionibus in diuinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

li à rebus compositionem ex genere & differentia, item & distinctionem rationis ratiocinatae, quam omnes admittunt. Respondeo, à me ostensum supra, compositionem ex genere & differentia non esse in obiecto, sed provenire extrinsecè ab vno actu quo confunditur cum pluribus, & ab alio quo ab illis distinguitur. Item distinctio-
 48 nem rationis ratiocinatae non esse illam, quae distinguit obiectum indivisibile in duas partes, hoc enim (ut vidimus) repugnat; sed illam, per quam obiectum distinguitur à pluribus vel paucioribus rebus. Idè enim animal distinguitur ratione ratiocinata à rationali, quia per animal cognoscitur homo adeò confusè, ut non distinguatur à brutis, à quibus distinguitur per rationale: distinctio verò rationis ratiocinantis est illa, per quam obiectum, licet diverso modo cognoscatur, non tamen distinguitur à pluribus per vnum actum, quam per alium, nec comparatur cum diversis terminis, quod in homine & animali rationali cernitur, etiam si hic fortè aliquis posset contendere, dari comparationem ad diversos terminos, id est, ad operationes.

SUBSECTIO QUARTA.

*An per actus intuitivos fieri possit
 praecisio.*

49 HAc de re benè P. Hurtadus disputatione & sectione 6. Metaphysica. Ego ex dictis brevissimè concludo, Primò, In creatis absolutè loquendo nulla fit praecisio obiectiva per actus intuitivos. Probatur ex dictis, quia nec per abstractivos eam fieri posse monstratum est: ostendi enim, id provenire ex indivisibilitate obiecti & incapacitate illius, ad terminandum secundum aliquid sui vnam cognitionem, & non secundum se totum, quae ratio eodem modo probat de cognitione intuitiva.

Secundò dicendum est, Si ex parte obiecti detur ea distinctio virtualis, de qua supra in ordine ad praedicata contradictoria, scilicet cognosci & non cognosci, puto omnino certum, non minus per actus intuitivos quam per abstractivos fieri posse eas praecisiones obiectivas. Id etiam ostensum est in praecedentibus, dum argumenta, quae adversarij faciunt pro praecisionibus in cognitione abstractiva, eodem modo vrgere in intuitiva ostendi exemplo albedinis à longè vitz, de qua possum dicere, esse colorem, non possum autem an sit albedo an nigredo, non secus ac possum dicere *illud est animal*, & non possum
 50 dicere *est rationale*. Idem etiam in cognitione non comprehensiva patet; nam & Beati possunt dicere, *Deus est productivus Angeli* v. g. & non possunt dicere, *est productivus leonis*, quia non vident leonem in Deo (suppono enim, non necessariò videri omnes creaturas à quolibet Beato); ergo iam ille Beatus cognoscit in Deo virtutem productivam Angeli, & non cognoscit virtutem productivam leonis, cum virtus utraque sit Deo essentialis, ut dixi in materia de Visione Dei. Et hoc argumentum vrget P. Suarezium, qui haec praedicata dicit esse essentialia Deo, aliunde verò negat in Visione beatà praecisiones, quas in abstractiva cognitione concedit.

Confirmo. Tam non potest dicere Beatus,

Deus est productivus leonis, quam ego iam id non possum dicere; ergo si ego propterea praecindam eam virtutem ab alia quam affirmare possum de Deo, ob eandem rationem etiam praecindit Beatus. Denique & rationes, quas attuleris ad explicandum, quomodo in Beatis sine praecisionibus id fiat, eadem possunt in abstractiva applicari. Inconsequenter ergo negas praecisiones in cognitione intuitiva, si eas concedis in abstractiva.

Dices, Intuitiva est cognitio rei sicut est in se; 51 ergo non potest praecindere. Distinguo: *Sicut est in se*, id est, rei existentis ut existentis: transcat. *Sicut est in se*, id est, qualibet cognitio intuitiva omnia quae in obiecto existunt, cognoscit adaequatè: nego Antecedens. Vnde nego, non posse ab illa vnam formalitatem cognosci existentem alia ignoratà; ut cum video albedinem à longè, scio esse colorem existentem, sed non scio esse formalitatem albedinis existentis. Tandem dico, etiam per cognitionem intuitivam posse in Deo fieri praecisionem obiectivam, eò quod ibi detur distinctio virtualis ad praedicata contradictoria, de quo fusè Sectione sequenti; vbi & argumentum adversariorum de praecisionibus in diuinis, pro eisdem increatis, dissolvetur.

SECTIO IV.

*Fit satis argumento ex praecisionibus
 in diuinis.*

DIFFICULTAS hac proprium videbatur locum obtinere in Theologia; verum, quia maximè connexa est cum his quae de praecisionibus in creaturis diximus, nonnihil de illà in praesenti dicemus.

Pro quo suppono Primò, non esse sermonem in praesenti de attributis diuinis inter se, & in ordine ad essentiam, quia inter illa non agnoscimus distinctionem virtualem summam, quam inter relationem & essentiam supra diximus reperiri. Vnde de illis philosophandum est eodem modo, quo in creatis inter animal & rationale, iuxta dicta Sectione praecedenti. Quòd si aliquaè propositiones, ut, *Deus per misericordiam non punit, per iustitiam punit*, & similes aliae, videantur sonare eam distinctionem & praecisionem, explicandae sunt solùm in sensu formali, id est, Deum ut conceptum ad similitudinem misericordiae creatae non punire, punire verò eundem, ut conceptum per species iustitiae creatae: in quibus propositionibus non solùm reduplicatur supra essentiam, sed etiam supra diversos conceptus de illa, ratione quorum est capax praedicatorum contradictoriòrum propter distinctionem realem conceptuum supra quos fit reduplicatio, sicut in simili diximus supra de his, *homo ut animal non discit, discit verò ut rationale*. 52

Suppono Secundo, à me non verti in questionem in praesenti, utrum intellectus & voluntas Dei differant eà summà distinctione virtuali, id enim est merè Theologicum. Solùm ergo intendò, si detur in eis praedicata distinctio, tunc eodem modo philosophandum de illis, quo de essentia & relationibus statim dicemus: si verò non detur ea distinctio; idem erit de illis quod de iustitia ac misericordia, aliisque attributis.

S V B

SUBSECTIO PRIMA.

Sententia nonnullorum recentiorum.

53 QUIDAM nimium cupidi ubique negandi has præcisiones obiectiones, acerrime illas etiam in diuinis impugnantes, volentes tamen vel nolentes, eas de facto posuere, putantes tamen se omnino illas negasse, vt ostendam paulò post. Volo autem prius Lectorem monere, ne terreatur horum censurâ: refertur enim ab ipsis longa quadam historia Petri de Tarantasiâ, qui postea fuit Innocentius V. Summus Pontifex, quem dicunt fuisse accusatum à Patribus Dominicanis, eo quod docuerit eam opinionem de præcisionibus in diuinis. Vnde & ipsi optant, vt recentiores, qui de facto eas admittunt, ad Iudicem deferantur, tamquam male doctrinâ defensores, lamentanturque inconstantem nostrarum rerum fortunam, cum etiam in doctrinâ mutabilis sit.

54 Ego hic statim distinguendum puto, quia video in hac quæstione æquiuocationem grauem committi. Duo possunt distincta valde hic agitari: vnum est, an à parte rei ante operationem intellectus sint in Deo formalitates obiectiones, quarum vna sit essentia, aliâ verò relatio. In hoc puncto fortè meritò hi reiciunt hanc sententiam, quicquid fuerit de Tarantasiâ, vel de fortunâ inconstantia. Quia verò res hæc non philosophica, sed Theologica est, hanc ego breuem solum rationem contra eas duas formalitates vel plures obiectiones ante operationem intellectus facio: A parte rei sunt duæ formalitates, ergo duæ entitates. Probo consequentiam, quia formalitas in suo quidditatiuo & formalissimo conceptu est entitas, ergo si sunt duæ formalitates, erunt & duæ entitates.

Dices, Hæc forma argumentandi non valet in diuinis, quia à parte rei paternitas est essentia, & hæc est etiam filiatio, & tamen non valet, ergo paternitas est filiatio: ergo similiter non valebit, entitas est formalitas, & formalitas est duplex, ergo entitas est duplex. Sed contra, quia propterea dixi, formalitatem in suo formalissimo conceptu esse entitatem; vnde videtur implicare, multiplicari formalitatem, non multiplicari aliquâ entitate: ergo si in Patre sunt realiter duæ formalitates, erunt etiam duæ entitates. Hinc constat discrimen inter *essentiam* & *paternitatem*: nec enim paternitas formalissimè est essentia in suo conceptu. vnde non valet, *paternitas idemificatur cum essentia*, ergo & *cum filiatione*; sicut ibi valet, *formalitas est duplex*, *formalitas est formalissima entitas*, ergo *entitas est duplex*. Neque ego possum percipere, nomen *formalitas* significare duo realia, & realiter distincta, & tamen non significare duas entitates reales. Non ergo sunt ponendæ duæ hæc formalitates obiectiones in Deo realiter ante operationem intellectus. In hoc (vt dixi) conuenio cum his; & si quid probent eorum argumenta, hoc solum probant.

Est autem longè alia mea mens in præsentia, & puto esse etiam illorum recentiorum, quos hic isti refutant, scilicet, dari in diuinis in vnâ simplicissimâ entitate distinctionem quamdam virtualem, quæ æquiualeat distinctioni reali in ordi-

ne ad duo prædicata contradictoria: quam distinctionem, qui has præcisiones negant, fortiter propugnant, & meritò. Ex hac distinctione provenit, essentiam communicari, non communicatâ relatione; produci relationem, & non produci essentiam. Hanc ergo distinctionem virtualem, quam isti ponunt in ordine ad hæc prædicata, (& ad alia, verbi gratiâ, *relatio unitur immediate humanitati, & non unitur essentia*), nos etiam extendimus ad hæc alia prædicata, *essentia cognoscitur, non cognoscitur relatio*, vel è contrario: & sicut ipsi ponunt sine formalitatibus obiectionis eam distinctionem in ordine ad ea prædicata paulò antè enumerata; ita sine eisdem formalitatibus eandem ego pono in ordine ad *cognosci*, & *non cognosci*. Hoc est punctum quæstionis præsentis & controuersie. Iam ergo ad hoc, quid historia de Tarantasiâ, quid exclamationes illæ contra fortunâ inconstantiam. Non timeo, ne nostra sententia ad Iudices deferatur, quia vix duo & alij in manuscriptis ex omnibus, quos vidi, & cum quibus egi, eas præcisiones negant in diuinis; ceteri omnes eas admittunt: & multi putant, eas sine temeritate negari non posse. Sed ego abstraho à censuris, & solum legentem rogo, attentè ponderet efficacitatem rationis pro nostra sententiâ, & quomodo tandem eam teneant & hi contra quos agimus.

Aduerto tamen, me aliquando in hac materiâ 57 inter disputandum usurpare nomen *formalitarum*, & aliquando dicere *duas formalitates*, non quia putem, duas esse à parte rei, sed quòd aliter non possumus in hac materiâ pedem mouere, nisi ad modum duarum nos eas concipiamus. Sicut quando dicimus, *essentia communicatur, relatio non communicatur*, semper videmur supponere aliquid communicari & aliquid non, & consequenter esse aliquid & aliquid. Obiectiones, quæ contra nos fieri poterant, inter proponendum meam sententiam dissoluentur.

SUBSECTIO SECVNDA.

Vera & communis sententia defenditur.

PRIMò ergo probo eas præcisiones ratione à priori: quia eo ipso, quod in vnâ re detur talis distinctio virtualis in ordine ad aliqua prædicata contradictoria, datur etiam in ordine ad præcisiones obiectiones; sed talis distinctio datur in diuinis, ergo & in ordine ad præcisiones. Minor est etiam aduersariorum, & vix videtur saluâ Fide negari posse, explicatis terminis. Consequentia est euident. Maior ergo, in quâ est tota difficultas, probatur: quia duo distingui eâ distinctione virtuali, est conuenire vni prædicatum, quod alteri non conuenit; verbi gratiâ, *essentia non produci, relationi verò produci*: sed eo ipso, quod vni conueniat vnum prædicatum 58 quod non conuenit alteri, potest illud affirmari de eâ formalitate cui conuenit, quin possit affirmari de aliâ cui non conuenit; ergo & vna præscindi ab aliâ per affirmationem. Patet consequentia, quia præscindere per affirmationem, est aliquid affirmare de vnâ, quod non affirmetur de aliâ.

Secundò à posteriori: quia si, quando dico *paternitas non communicatur*, corresponsderet in conceptu paternitatis essentia, affirmarem de il-

la, non communicari; quia de toto illo quod correspondet ex parte subiecti, affirmatur illud prædicatum: affirmare autem de essentia diuinâ non communicari, est hæreticum; ergo illa non correspondet in conceptu paternitatis. Idem est de his propositionibus, *relatio est triplex, essentia est unica*, & aliis similibus; in quibus, si essentia & relatio correspondeant ex parte obiecti, est idem absurdum quod in præcedentibus, ergo negari nequit præcisio obiectiua inter essentiam & relationes.

59 Hoc argumentum, etsi difficile primo aspectu, visum est tamen mihi olim aliquantulum posse solui ab aduersariis, quod tunc ita præstiti, supponendo Primo, propositiones prædictas, affirmantes in diuinis communicationem vel incommunicationem, non esse intelligendas in sensu adæquato, sed in inadæquato. Ratio est, quia essentia diuina non est adæquate in qualibet personâ, unde cuilibet non communicatur adæquate essentia diuina, sed solum inadæquate: item filiatio non distinguitur adæquate à paternitate; nam si adæquate distingueretur ab illâ, non posset identificari vni tertio. ergo identitas, communicatio, & distinctio obiectiua, quæ affirmatur vel inter essentiam & relationes, vel inter relationes inter se, semper est identitas, distinctio & communicatio inadæquata. alioquin non affirmabitur distinctio & communicatio diuina, sed alia ficta.

Supposui Secundò, omnem communicationem, identitatem, vel distinctionem inadæquatam includere formalissimè incommunicationem, indistinctionem & negationem identitatis adæquate, quia identitas inadæquata formalissimè dicit inadæquatam non identitatem seu distinctionem, sicut similitudo inadæquata formalissimè dicit inadæquatam dissimilitudinem.

60 Ex his intuli, quotiescumque quis dicit, *essentia diuina communicatur*, affirmare etiam ex parte obiecti non communicari, non quidem adæquate, quia hoc esset omnino impossibile; sed solum inadæquate, quod non repugnat. Probatur illatio ex dictis: quia tunc affirmatur communicatio, quæ est à parte rei in diuinis; hæc autem non est adæquata, sed inadæquata, ut vidimus; ergo solum affirmatur communicatio inadæquata: sed affirmari communicationem inadæquatam, est etiam formalissimè affirmari inadæquatam incommunicationem; ergo affirmare essentiam communicari, est etiam affirmare formalissimè essentiam non communicari inadæquate; ergo rectè potest correspondere ex parte essentia diuinæ in eâ propositione paternitas, vel filiatio, vel spiratio, quia etiam de illis est verum, communicari inadæquate; ergo propter affirmationem communicationis, & essentia non cogimur dicere, ex parte essentia non correspondere relationes; ergo nec tenemur præscindere inter illam & essentiam. Confirmauit totam doctrinam: quia in conceptu Patris non potest præscindi ab essentia diuinâ & paternitate, quia Pater ex vtraque coalescit formalissimè, licet in conceptu essentia præscindatur à paternitate, & è contrario. Iam ergo sic vtrius: Sicut dicitur paternitas non communicari, ita absolute dicitur Pater non communicari, & distingui à Filio. Rogo ergo, quando dicitur, *Pater distinguitur à Filio*, affirmatur

ne distinctio adæquata pro inadæquata tantum? Si adæquata, propositio est hæretica; si inadæquata tantum, ergo etiam poterit eadem affirmari de paternitate, quantumvis in conceptu illius correspondeat essentia, sicut affirmatur de Patre, quantumvis etiam correspondeat ex parte obiecti ipsa essentia.

Dices, potest Catholicus affirmare de essentia diuinâ communicationem, quin affirmet, vtrum sit adæquata, an inadæquata: sicut potest quis affirmare de Petro animalitatem, non affirmando rationalitatem vel irrationalitatem. tunc autem negari nequit, quin præscindatur in conceptu essentia à relatione, cum nulla affirmetur incommunicatio, ratione cuius possit correspondere paternitatis relatio in conceptu essentia.

Sed contrâ, quia hinc potius retorqueo argumentum: nam sicut, si semel affirmatur animal, quod est idem cum rationali à parte rei, quantumvis non videatur affirmari rationale, verè tamen illud ex parte obiecti non minus prædicatur quam ipsum animal, neque est in manu affirmantis affirmare vnum sine alio; ergo similiter, quia à parte rei communicatio diuina est inadæquata, item & distinctio & multiplicatio, ut supra ostensum est, non poterit ex parte obiecti attingi communicatio diuina, quin attingatur communicatio inadæquata, & consequenter incommunicatio, quantumvis ex parte actus ab illâ videatur præscindi. Si autem ex parte obiecti attingitur communicatio inadæquata, necessarium est ut etiam attingatur inadæquata incommunicatio, quia communicatio inadæquata, ut supra ostendimus, dicit formalissimè inadæquatam incommunicationem, sicut similitudo inadæquata dicit inadæquatam dissimilitudinem: ergo numquam ex parte obiecti poterit de essentia diuinâ prædicari communicatio, quin prædicetur etiam incommunicatio inadæquata; ergo propter eam rationem non est negandum, in conceptu relationis concipi relationem, & in conceptu relationis concipi essentiam; non ergo cogimur propter hæc argumenta admittere præcisiones in diuinis.

Hæc ita olim explicui, addidi tamen alias propositiones (quas & statim subiungam) in quibus sine præcisionibus dixi non esse probabile progredi. Nunc tamen re melius consideratâ arbitror, & in his præcedentibus necessariò debere admitti eas præcisiones, quod sic ostendo. Si ca propositio, *essentia communicatur*, significat communicationem inadæquatam, & idem significat ex parte obiecti *essentia quod relatio*; ergo tam vera erit à parte rei hæc propositio, *relatio communicatur*, quam hæc, *essentia communicatur*, quod est contra omnes Theologos, ne dicam esse hæreticum. Similiter tam erit hæc vera, *essentia producit*, quam est vera, *relatio producit*. Rursus, idem erit dicere, *relatio est triplex*, ac dicere, *essentia est triplex*; *relatio est vna*, ac, *essentia est vna*: quia idem significat ex parte obiecti relatio, ac essentia, & è contrario, per te: hoc autem est erroneum, ergo non potest dici ex parte obiecti, idem eodem modo significari in conceptu essentia ac in conceptu relationis, ergo præscinditur. Et hinc reicitur solutio supra data: ostenditur enim non posse per eam inadæquatam communicationem mysterium hoc explicari; quia

quia tunc sequeretur, tam verè posse dici, essentiam distinguere & produci, quàm hoc ipsum dicitur de relatione.

Ad exemplum de conceptu Patris, in quo relatio & essentia includitur, respondeo, eo potius probari nostram sententiam: sicut enim quia Pater dicitur utrumque, potest affirmari, non solum distinguere, sed esse vnum cum Filio; ita eodem modo, si relatio utrumque significaret, posset dici, *relatio Patris est tam idem cum relatione Filij, quàm natura utriusque est eadem*, quæ propositio est hæretica; ergo etiam si in conceptu Patris utrumque respondeat ex parte obiecti, non potest tamen concedi in conceptu relationis aut naturæ.

SUBSECTIO TERTIA.

Fortior eiusdem sententia probatio.

ALIE sunt propositiones clariore, ex quibus olim Conclusionem meam ostendi, & quæ cogunt nos admittere præcisiones obiectivas, non solum respectu intellectus creati, sed etiam respectu diuini: imò in hoc dissentio à communi, quia non minus censco illas necessariò concedendas in Deo, quàm in nobis, quod tamen ferè ab omnibus negatur, à nobis tamen efficaciter ostendendum in hac Subsecciónē.

Ea ergo propositio est, *Pater non est Filius, Spiritus sanctus non est Filius*. Si enim in conceptu Patris corresponderent simul cum essentia diuinæ relationes Filij & Spiritus sancti, idem propterea ex parte obiecti cognosceretur per conceptum Patris (idem est de Filio & Spiritu sancto) quod per conceptum totius Trinitatis. Vnde sicut dici non potest, *Tota Trinitas non est tota Trinitas*, nec, *Pater non est Pater*; ita non posset dici, *Pater non est Filius, neque Spiritus sanctus*: quia idem in conceptu Patris, ac in conceptu Filij & totius Trinitatis, eodem modo conciperetur ex parte obiecti. Et hoc argumentum etiam probat, Deum ipsum præcindere, quia Deus ipse similes omnino habet cognitiones. Vnde utraque pars nostræ sententiæ hoc argumento suaderetur. Neque potest responderi, Deum simul, quando affirmat, *Pater non est Filius*, affirmare etiam esse *Filius*. Non, inquam, sufficit: quia sicut non potest Deus dicere, *Tota Trinitas non est tota Trinitas*, quantumvis dicat simul, *Tota Trinitas est tota Trinitas*; ita non poterit dicere, *Pater non est Filius*, quantumvis dicat simul, *Pater est Filius*, eò quod in conceptu Patris concipitur tota Trinitas, eadem autem concipitur in conceptu Filij. Idem autem omnino de se ipso neque inadæquatè potest verè negari: ergo si Pater & Filius ex parte obiecti sunt idem omnino realiter, non potest neque adæquatè neque inadæquatè vnum de alio negari, quia ad hoc requiritur ut aliquid saltem inadæquatè corripsondeat ex parte subiecti, quod non corripsondeat simul ex parte prædicati; quia si totum quod corripsondet ex parte prædicati, formalissimè corripsondet ex parte subiecti, & è contrario, repugnat non esse idem adæquatè. Sicut licet ex parte subiecti concipiam omnes homines qui inter se sunt distincti, si tamen illos etiam concipiam ex parte prædicati, non poterit non esse verum, omnes homines esse omnes homines, etiam adæquatè: neque potest dici etiam

inadæquatè, *omnes homines non sunt omnes homines*, sicut etiam in diuinis est verum, totam Trinitatem adæquatè esse totam Trinitatem. Patendum ergo necessariò est, eam propositionem, *Pater non est Filius*, non posse esse veram, nisi in conceptu Patris præcindatur à conceptu Filij, & consequenter nisi admittantur præcisiones in diuinis, non solum respectu nostri intellectus, sed etiam respectu diuini: quia non solum noster intellectus, sed etiam diuinus habet illam propositionem seu illud iudicium, *Pater non est Filius, seu distinguitur à Filio*, saltem inadæquatè.

Respondebis Primò, Deum per vnicum actum indiuisibilem cognoscere, & Patrem non esse Filium, & simul per eundem, essentiam Patris esse essentiam Filij; ideoque non præcindere inter essentiam, filiationem & paternitatem, quandoquidem per eundem actum cognoscit omnia illa. Sed contra, quia si loqueris de actu realiter vno, neque etiam Deus præcindit inter Petrum & Paulum, quia utrumque cognoscit per vnum actum realiter indiuisibilem: si verò loqueris de actu vno etiam ratione nostrâ, falsum est, per vnicum actum ratione nostrâ Deum illa omnia cognoscere. Quia cum illi actus distinguantur ratione nostrâ ex distinctione reali eorumdem in creatis, in quibus illa omnia affirmantur per actus realiter diuersos; dicendum etiam est, in diuinis illa affirmari per diuersos actus ratione nostrâ, & consequenter præcindere Deum per illos actus. Sed do tibi gratis, totum illud affirmari à Deo per vnicum actum ratione nostrâ, adhuc manet difficultas intacta: quia licet per vnum actum affirmetur de relatione distinguere, & de essentia non distinguere, in eo ipso includitur præcisio, non quidem in apprehensione, quia utramque apprehendit; sed in affirmatione, siquidem prædicatum, quod de vnâ Deus affirmat, non affirmet de aliâ, etiam si de illâ simul affirmet aliud prædicatum diuersum: ergo affirmat Deus de essentia improducibilitatem, & hanc non affirmat de filiatione, ergo in affirmatione huius prædicati improducibilitas præcindit essentiam à filiatione. Sicut quantumvis per vnicum actum affirmarem de Petro currere, & de Ioanne non currere, præcinderem inter utrumque, non quidem in apprehensione, quia utrumque cognosco; sed in affirmatione, quatenus prædicatum quod de vno affirmo, non affirmo, sed nego de alio per illum actum. Ergo quantumvis, dum affirmat Deus de Patre distinguere à Filio, affirmet etiam de essentia non distinguere, nihilominus præcindit in affirmatione: siquidem prædicatum quod de vno affirmat, non affirmat de alio. Et hoc quoad affirmationem expressè concedit Hurtadus: ait enim §. 150. huic actui, *natura est paternitas*, ex parte naturæ totam Trinitatem immediatè respondere; item & totam ex parte paternitatis, non tamen prædicari totam Trinitatem propter distinctionem virtualem. Vides ergo, quomodo iam in ordine ad prædicationem, quæ est actus intellectus, admittit nolens volens præcisionem obiectiuam, (ut supra obseruauimus) & hoc idem debet necessariò concedi ipsi Deo, qui (ut dixi) affirmat communicationem de essentia, & non affirmat eam communicationem de relationibus: neque video quid vllo modo possit huic replicæ responderi.

Verum non solum in affirmatione, sed etiam in apprehensione debere esse præcisionem, patet: quia idem non potest Deus, si correspondeat ex parte obiecti tota Trinitas, affirmare illam esse distinctam à tota Trinitate (quidquid aliud per eundem actum de illa affirmet, ut dixi numero præcedenti) quia idem correspondet ex parte subiecti, & ex parte prædicati; ergo nec de Patre poterit affirmari distinguì à Filio, quantumvis per eundem actum affirmetur non distinguì essentiam Patris ab essentia Filij, si idem ex parte obiecti concipitur in conceptu Patris, quod in conceptu Filij.

Probatur Secundò eadem veritas ex aliis propositionibus, quibus Deus affirmat, *Verbum diuinum solum immediate unitum est humanitati. Verbum diuinum generatur. Spiritus sanctus non generatur. Pater à nullo procedit.* Quæ propositiones, si non daretur præcisio inter Verbum & alias personas, essent omnino falsæ, quia æquiualeret huic, *Tota Trinitas immediate unita est humanitati, & his, Tota Trinitas generatur. Tota non generatur, sed procedit. & Tota à nullo procedit.* quæ sunt omnino falsæ.

Respondebis Primò, etiam posse dici, totam Trinitatem unitam fuisse humanitati immediate, saltem inadæquatè. Sed contrà Primò, quia etiam in hoc sensu posset dici, *Pater assumpsit immediate humanitatem, non secus ac Verbum*, quæ est propositio hæretica, necessariò tamen concedenda, si non admittatur præcisio inter Verbum & alias personas; quia negatà eà præcisione, idem concipitur in conceptu Verbi quod in conceptu Patris: in conceptu enim cuiuscumque concipitur formalissimè tota Trinitas. Idem est de illa alterà propositione, *Pater producit Filium, Spiritus non producit Filium, Filius verò producit Spiritum sanctum*, quæ omnes non possunt esse veræ, si vna persona non posset concipi sine alià, vel si de vna non posset aliquid affirmari quod non affirmetur de alià, & consequenter nisi in affirmatione præscindatur vna ab alià.

Respondebis Secundò, vnam personam posse quidem ab alià præscindi, quia vna distinguitur realiter ab alià; non tamen posse præscindi relationes ab essentia, neque è contrariò, eò quod non distinguantur realiter. Sed contrà, quia eo ipso quod vna persona præscinditur ab alià, præscinditur essentia ab aliis relationibus: nam in conceptu illius personæ vel correspondet essentia, vel non. Si non correspondet, ergo iam præscinditur illa persona ab essentia, seu (ut melius dicam) relatio illius personæ ab essentia, cum tamen sint idem realiter inter se. Si verò in conceptu vnius personæ correspondet etiam essentia, cum tunc non respondeant aliæ duæ personæ, seu aliæ duæ relationes, iam potest correspondere essentia sine aliis duabus relationibus, à quibus tamen non distinguitur realiter, ergo præscinditur essentia à illis.

Respondebit quis Tertio, In conceptu Patris cognosci omnes tres personas, vnam in recto, alias in obliquo. Sed contrà, quia hoc est formalissimè præscindere, vnam scilicet correspondere in recto, & alias non correspondere in recto; vnam in obliquo, & alias non in obliquo: quapropter, dum Sectione præcedenti negauimus præcisiones obiectiuas in creatis, ostendimus,

non solum non posse admitti vnam formalitatem cognosci sine alià, verum nec vnam posse cognosci explicitè alià non cognita explicitè (quia tam contradictoria sunt, *cognosci explicitè, & non cognosci explicitè*, quam *cognosci, & non cognosci absolute*): ergo similiter præscindetur obiectiuè, si vna cognoscitur in recto, alia verò non cognoscitur in recto, licet cognoscatur in obliquo, quia *cognosci, & non cognosci in recto* sunt contradictoria, non secus ac *cognosci, & non cognosci*.

Respondebis Quarto, Patrem diuinum posse considerari dupliciter, vel ut est idem actus cum duabus personis, & ut sic in conceptu Patris concipi omnes tres diuinas personas; & eodem omnino modo: vel posse considerari prout est realiter ab illis distinctus inadæquatè, vel adæquatè virtualiter, ut sic autem non correspondere in conceptu Patris omnes tres diuinas personas. Sed contrà, quia hoc est formaliter præscindere: quia cum concedis (siue id oriatur ex distinctione virtuali, siue aliunde) posse vnam personam sine alià cognosci, das quod contendimus, & nihil amplius à te peto.

Respondebis Quintò, in conceptu Patris concipi quidem totam Trinitatem ex parte obiecti, illam tamen concipi per species Patris creati: ut sic autem rectè posse de illo affirmari, non esse Filium, quia tota Trinitas concepta per speciem Patris creati non est tota Trinitas concepta per speciem Filij creati. Sed contrà Primò, quia tota hæc distinctio se tenet ex parte actus præcisè, non verò ex parte obiecti. Vnde ex parte obiecti nullo modo posset dici neque adæquatè neque inadæquatè, *Pater non est Filius*, quod est hæreticum. Sicut licet actus, quo dico *homo*, non sit actus quo dico *animal rationale*, quia tamen obiectum vtriusque idem est formalissimè, non est verum in vilo sensu reali, *homo realiter non est animal rationale*: ergo licet actus quo dico *Pater*, sit diuersus ab actu quo dico *Filius*, si tamen obiectum idem sit formalissimè, non erit verum à parte rei, *Filius non est Pater*, etiam in sensu inadæquato. Et ratio à priori est, quia in istis propositionibus idemitas obiectiua est quæ affirmatur vel negatur, non idemitas actuum; hæc enim parum conducit ad explicandum id quod est in ipso Deo: ergo per solam diuersitatem actuum, seu diuersum modum concipiendi non saluantur propositiones Catholicae de hoc mysterio. Confirmo hoc Primò, quia non solum Pater, ut reduplicat meum conceptum, non generatur, nec procedit à Filio, sed ipse in se verè & realiter non procedit à Filio, ergo in se, quando dico *Pater*, solum respondet ex parte obiecti ea personæ quæ verè non generatur, non autem omnes aliæ quæ generantur vel producuntur: quia hæc est de Fide, *Pater in se & independentè etiam à meis actibus non generatur*, ergo tunc in eo conceptu ex parte obiecti non concipitur Filius. Nec video, quid hoc clarius esse possit.

Contrà Secundò, quia in Deo non habet locum hæc responsio: Deus enim non cognoscit se ipsum per species Patris creati, vel Filij creati, ergo saltem Deus præscindet per illas propositiones.

Respondebis vltimò, à te certò sciri, Deum cognoscere mysterium Trinitatis, & habere prædictas propositiones; vtrum autem per illas præscindat an non à te ignorari, quia modum quo

Deus

Deus illas affirmat non agnoscis, quia nec consiliarius eius fuit, nec cum claro intuitu agnouit. Ita unus vel alter responderet. Sed contra, quia hoc est fugere difficultatem, nec solutio hac digna est viro Theologo, quia etiam eadem ratione posses abstinere ab indagatione mysteriorum Fidei, fatendo humiliter à te illa firmiter credi, non tamen intelligi, quod cederet in magnum Fidei detrimentum, quia non posset resisti hareticis ea mysteria negantibus. Et ob eam rationem dixit D. Thomas, Theologiam esse necessariam pro tota Ecclesia. Vnde quando aliqua suppetit via, per quam sine incommodo possimus incedere ad explicanda mysteria Fidei, ea nobis est in eunda: in presenti autem illam possumus facili negotio inire, concedendo præcisiones in diuinis non solum respectu nostri intellectus, sed etiam respectu intellectus Beatorum, & ipsius Dei, in quo nullum apparet absurdum, ut iam amplius videbimus obiectionum solutione.

SUBSECTIO QUARTA.

Alique obiectiones solute.

⁷⁴ **O**BJICIUNT Primò, mysterium hoc esse independentem à præcisionibus obiectiuis, vnde non esse cur sumus solliciti de soluendo hoc mysterio per præcisiones. Respondeo, à me non dici hoc mysterium pendere à præcisionibus; quia etsi non esset possibilis intellectus, posset tamen existere mysterium. Transeat. Dico autem, eo ipso quod detur tale mysterium, & detur ea distinctio virtualis in ordine ad illa prædicata contradictoria, dari etiam eandem distinctionem in ordine ad cognosci vel non cognosci, affirmari vel non affirmari (ut ostensum est) sicut distinctio realis Petri à Paulo non pendet ab intellectu meo, eo tamen ipso quod distinguuntur potest meus intellectus præcindere cognitione vnum ab alio. Similiter mysterium Trinitatis non pendet ab eo quod filiatione sola vniatur immediate Christi Domini humanitati, ex eo tamen mysterio sequitur, posse filiationem vniari, immediate non vnità essentia.

⁷⁵ Secundo obicies, Quantumuis concedantur huiusmodi præcisiones obiectiue, adhuc manet difficultas illarum propositionum in sua vi: licet enim concedatur, formaliter non correspondere in conceptu relationis essentiam diuinam, non potest tamen negari, eam correspondere materialiter & idemutè, sicut in sententiâ præcindentium in creaturis, licet possit animal formaliter correspondere sine rationali, non tamen realiter, quia realiter non distinguuntur; ergo licet possit essentia diuina correspondere sine relationibus, non tamen realiter, quia non distinguuntur realiter à relationibus. Vtèrque, ergo in conceptu Patris realiter correspondet tota Trinitas, & tota in conceptu Filii, ergo affirmo realiter, tota Trinitas non est tota Trinitas, quando dico, Pater non est Filius, ergo adhuc manet difficultas in omni sua vi.

Respondeo, præcisiones obiectiuis in eo consistere, ut vna formalitas possit realiter sine aliâ cognosci, alioquin solo nomine differrent à præcisionibus formalibus, quas Sectione præcedenti admisimus. Sed quidquid sit de præcisionibus obiectiuis in creaturis, quæ confunduntur ab ea-

rum auctoribus, dum dicunt, esse formales & parte obiecti, non verò reales: in diuinis tamen, sicut distinctio virtualis inter essentiam & relationes est in ordine ad hoc, ut non solum formaliter, sed etiam realiter communicetur essentia, non communicatà realiter relatione, ita eadem distinctio efficit, ut respondeat realiter obiectiue essentia, & non respondeat relatio realiter. Vnde nego, in conceptu Patris realiter correspondere totam Trinitatem, ideoque rursus nego dum dicitur, Pater non est Filius, dici realiter totam Trinitatem non esse totam Trinitatem, quod non bene obseruarunt qui hanc contra nos obiectionem fecere, & saltem in affirmatione ipsi eas reales præcisiones concedunt, ut supra vidimus.

Obicies Tertiò, Præcisiones obiectiue arguunt imperfectionem in præcidente, ergo licet in nostro intellectu respectu essentia & relationum admitti possint, non tamen in intellectu diuino, à quo longè abest omnis imperfectio. Respondeo, præcisiones obiectiue nequaquam arguere imperfectionem in præcidente, sed arguere in obiecto cognito distinctionem virtua-lem sufficientem terminare ea duo prædicata contradictoria, cognosci & non cognosci, perinde ac si realiter ibi essent duo distincta: & sicut non est imperfectio in cognoscente inter res distinctas realiter vnam sine aliâ cognoscere, si quamlibet cognoscat perfectè; ita similiter non est imperfectio in eadem entitate, realiter cognoscere vnam formalitatem sine aliâ per vnicum actum, si illa formalitas perfectè cognoscatur, & ipsa sit capax terminandi cognitionem sine aliâ formalitate. Imò addo, id esse omnino necessarium, quando illis formalitatibus opposita prædicata realia realiter conueniunt, quia affirmatio cuiuslibet ex illis prædicatis non potest supra vtramque verè cadere, non enim conuenit, utque, vnde ut minimùm in affirmatione necessaria erit præcisio. In propositionibus verò, in quibus negatur idemitas inter personas, quæ sunt idem in naturâ, & distinctæ in relationibus, non potest non admitti præcisio obiectiua, etiam in apprehensione: quia si in apprehensione cuiuslibet omnes eodem modo corresponderent, non posset vna de aliâ neque inaduatè negari, ut supra sæpè ostendi, ergo eiusmodi præcisiones non dicunt imperfectionem in præcidente, sed potius necessariae sunt ad cognoscendum illud mysterium. Nec cognitio, quæ Deus ratione nostrâ solum apprehendit per vnum actum essentiam, potest esse confusa, cum cognoscat totum suum obiectum tantâ perfectione, ut maiori nequeat cognosci. Quod autem ille actus ratione nostrâ non habeat pro obiecto omnes tres personas, non arguit imperfectionem in actu, sed distinctionem in obiecto.

Fateor tamen, in conceptu cuiusque personæ à Deo concipi omnes tres personas, non quidem in recto, propter rationes factas, sed vnam in recto, alios in obliquo propter connexionem & relationem quam habent inter se: cognitio enim clara de respectu ad aliquam rem, necessariò rem illam cognoscit, sicut cognita actione in recto cognoscitur terminus illius in obliquo. At licet actio & terminus cognoscantur per illum actum, non tamen ambo in recto, vnde potest actio de termino, & terminus de actione quoad idemutem

taem negari, ita similiter, licet in conceptu Patris omnes personae correlativeant, & omnes in conceptu Filij, quia tamen non omnes in utroque conceptu correspondent in recto, ideo possunt inuicem inadæquate negari. Ut enim dixi in Summulis, ad veritatem propositionis negantis vnum de alio, solum attendendum est, ne ea, quæ subiectum & prædicatum dicunt in recto, sint idem, etiam si quæ in obliquo significantur eadem sint; sicut è contrario, ad veritatem affirmantis solum attenditur, ut sint idem quæ in recto dicuntur, ideoque recte dicitur, *album est dulce*, eò quòd subiectum, quod importatur in recto, est idem, licet albedo & dulcedo in obliquo importatæ non sint idem. Et ex hac doctrinâ etiam constat, cur ea cognitio diuina etiam ratione nostrâ non sit imperfecta: quia licet in recto solum cognoscat essentiam, saltem in obliquo totam cognoscit Trinitatem, quasi diceret, *Pater qui est productus Filius & Spiritus sancti, distinguitur à Filio & Spiritu sancto ab eo procedente*, ubi & ex parte subiecti, & ex parte prædicati omnes personæ cognoscuntur, sed non omnes in recto. Idem clariùs in illâ, *Verbum, quod procedit à Patre, & producit Spiritum sanctum, solum factum est homo*. Vides, illam cognitionem in recto solum Verbum, alias personas in obliquo cognoscere; ideoque non esse imperfectam, & simul ita præscindere, ut verè assermet de vnâ solâ Incarnationem.

79 Obiicies Quartò, Ea cognitio diuina, prout ratione nostrâ terminata ad solam personam Patris, est imperfecta, quia non cognoscit omne cognoscibile. Sed contrâ Primò, rogo obiicientem, an cognitio diuina de Petro, prout distincta ratione nostrâ à cognitione de Paulo, sit imperfecta; Non poterit dicere eam esse imperfectam, aliâ non esset in Deo; ergo est perfecta: iam autem ibi argumentum ipsius instantiam patitur, illa non cognoscit omne cognoscibile, ergo est imperfecta.

Dicet fortè, per eam cognosci omne cognoscibile in Petro, Benè. At etiam ego dico, illa cognitio diuina cognoscit omne cognoscibile in recto in Patre. Aduerte, à me hoc doceri, sicut Petrus & Paulus propter realem distinctionem possunt terminare duas cognitiones Dei ratione nostrâ distinctas, idem posse Patrem ac Filium & Spiritum sanctum ratione distinctionis virtualis inter essentiam omnibus communem, & relationem cuiuslibet propriam.

Secundò vrgeo ipsum arguentem: Filiatio vnitur immediatè humanitati Christi, & non vnitur essentia, neque aliæ personæ. Vnde infero duas consequentias: vnâ, quam suprà intuli, Ergo quando Deus dicit, *filiatio sola est vnita immediatè*, non concipit tunc essentiam & alias relationes. secunda, Ergo potest etiam terminare relationem cognitionem sine essentiâ. Negabis hanc secundam consequentiam, eò quòd in eo casu vnio terminatur ad omne vnibile, ac cognitio non terminatur ad omne vnibile, ideoque esset imperfecta. Sed hac responsio faciliè Primò reicitur, quia fortè etiam essentia est vnibilis immediatè, ergo non tangit vnio totum vnibile. Secundò, quia saltem aliæ duæ relationes sunt vnibiles immediatè, & non tanguntur ab eâ vnione, licet possint ab aliâ: ergo etiam similiter, licet omnes tres

relationes sint cognoscibiles absolute, poterit vnâ sola ab vnâ cognitione attingi, alia vero ab alterâ. Contrâ Tertio, quia ea cognitio realiter etiam attingit alias personas, ut paulò antè dixi, & clarè explicui exemplo duarum cognitionum ratione distinctarum de Petro & Paulo. Contrâ Quarto, ergo licet id repugnet cognitioni Dei, quæ debet omnia cognoscibilia penetrare, saltem nostra cognitio poterit vnâ sine aliâ attingere essentiam sine relatione, vel è contrario, quod tu ita fortiter negas.

Sed replicabis: Ergo illa cognitio diuina suprà 81 posita non erit præcisua nec realiter nec ratione nostrâ: non realiter, ut ego ipsemet dico; non ratione, quia cognitio præcisua debet habere negationem realiter attingendi omnes formalitates, quam negationem non habet hæc cognitio diuina, sicut si realiter vno actu attingerem *animal & rationale*, non esset ille actus præcisuius animalis à rationali; ergo nullo modo saluo meum intentum. Sed contrâ, quia hæc replica summum probat, per apprehensionem non fieri præcisionem. At eam, quæ fit per affirmationem, non impugnât; quia ibi nec realiter (ut dixi) affirmat Deus de essentiâ productionem, quam affirmat de filiatione. Secundò, quia neque præcisiones quæ fiunt per apprehensionem impugnât, inuoluit enim repugnantiam in terminis, dum dicit, cognitionem ratione nostrâ solum præcisuam debere habere realiter negationem attingendi omnes formalitates: si enim hoc haberet, non tantum ratione, sed realiter esset præcisua. Ut ergo sit ratio præcisua, sufficit si possimus (fundamentum præbente obiecti distinctione virtuali) apprehendere vnâ formalitatem cognitionis, quæ solum cognoscat Patrem in recto, aliam quæ Filium, &c. sicut suprà dixi de facto, etiam si sit indiuisibilis cognitio diuina de Petro & Paulo, possumus tamen dicere esse duas ratione nostrâ cognitiones, vnâ quæ ad solum Petrum, alteram quæ ad solum Paulum terminetur. Hinc paterad 82 exemplum quod obiiciens attulit de animali & rationali: dicimus enim ibi non solum realiter esse eandem cognitionem de animali & rationali, sed etiam ratione nostrâ: non enim potest concipi vnâ formalitas cognitionis ad solam animalitatem terminata, eò quòd animalitas nec ratione nostrâ ex parte obiecti potest distingui in ordine ad prædicata vlla contradictoria, sicut etiam non potest nec ratione nostrâ designari in cognitione vllâ duplex formalitas, quarum vnâ ad hominem præcisè terminetur, altera ad animal rationale ex parte obiecti. Contrario autem exemplo confirmo ego meum intentum: nam etiam, quando vnico actu dico, *Petrus non est Paulus*, proculdubio præcindo obiectiue inter Petrum & Paulum, & aliud cognosco ex parte prædicati, aliud ex parte subiecti, aliâ non possem negare vnum de alio; ergo quòd actus terminatus ad vtrumque obiectum sit idem realiter, non impedit in illo posse præcindi, dummodò obiectum sit capax: esse autem in diuinis obiectum capax, iam ostendimus; ergo, licet actus diuinus realiter totum cognoscat, potest tamen diuidi in duos actus ratione nostrâ, quorum quilibet præcisuius sit, eo modo quo quando ipse Deus dicit, *Petrus non est Paulus*. Hoc solum volo, & non amplius, & hoc euidenter ostensum est.

DIS-